

Кононова О. Є.

*кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри обліку, економіки і управління персоналом підприємства
Придніпровської державної академії будівництва та архітектури*

Головченко Є. Ю.

*студентка економічного факультету
Придніпровської державної академії будівництва та архітектури*

Kononova O. Y.

*PhD in Economics, Assoc.prof.
Department of Accounting, Economics
and Human Resources Management of Enterprise,
Prydniprov's'ka State Academy of Civil Engineering and Architecture*

Golovchenko Y. Yu.

*Student, Economics Faculty,
Prydniprov's'ka State Academy of Civil Engineering and Architecture*

СУТНІСТЬ ТА ЗМІСТ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ БУДІВЕЛЬНИМ ПІДПРИЄМСТВОМ, ЙОГО ОСОБЛИВОСТІ ТА ПЕРЕВАГИ

THE ESSENCE AND CONTENT OF BUILDING ENTERPRISE STRATEGIC MANAGEMENT, ITS PECULIARITIES AND ADVANTAGES

Анотація. Досліджено сутність поняття «стратегічне управління» та визначені основні етапи стратегічного управління будівельним підприємством. Такими етапами є аналіз зовнішнього середовища, визначення цілей, вибір стратегії, виконання стратегії, оцінка та контроль виконання. Розглянуто характерні риси системи стратегічного управління будівельним підприємством. Проаналізовано особливості та переваги стратегічного управління для будівельного підприємства.

Ключові слова: будівельне підприємство, стратегія, стратегічне управління, управління, етапи, переваги, особливості.

Постановка проблеми. Сьогодні все більш очевидним стає те, що основною особливістю управління будівельним підприємством в умовах ринку є орієнтація на довгострокову перспективу, тобто управління проведенням фундаментальних досліджень, диверсифікацією операцій, інноваційною діяльністю та максимальним використанням творчої активності персоналу. Досвід розвинених країн показує, що ефективно вирішення всіх перерахованих завдань неможливе без стратегічного управління.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Розроблення теоретичних, методичних і практичних питань, пов'язаних із формуванням і реалізацією стратегічного управління виробничими підприємствами, здійснено в роботах Р. Акоффа, М. Алексеевої, І. Ансоффа, М. Афанасьєва, І. Бланка, К. Боумена, О. Віхінського, А. Градова, Ю. Гусєва, Б. Карлоффа, У. Кінга, Г. Мінцберга, Р. Ноздрьової, А. Петрова, Г. Райфа, А. Стерліна, І. Туліна, Р. Уотермана, С. Яровенко та багатьох інших [1–19].

Метою статті є дослідження, яке полягає в уточненні сутності та розкритті основних етапів стратегічного управління будівельними підприємствами, його особливостей та переваг.

Виклад основного матеріалу дослідження. Стратегічне управління – це управління підприємством, яке спирається на людський потенціал, орієнтує виробничу діяльність на запити споживачів, здійснює гнучке регулювання і своєчасні зміни, які відповідають виклику з боку оточення і дають змогу добиватися конкурентних переваг, що в резуль-

таті забезпечує стабільне функціонування і розвиток підприємства, досягнення його цілей у довгостроковій перспективі. Також стратегічне управління – це реалізація концепцій, в якій поєднуються цільовий та інтегральний підходи до діяльності підприємства, що дає змогу встановлювати цілі розвитку, порівнювати їх з наявними можливостями (потенціалом) підприємства та приводити їх у відповідність за рахунок розроблення та реалізації системи стратегії [25].

Концепція стратегічного управління лежить в основі стратегічного мислення і виражається у певних характерних рисах її застосування [26]:

1. Базується на певному поєднанні теорії: системному, ситуаційному та цільовому підходах до діяльності підприємства, що трактується як відкрита соціально-економічна система. Використання тільки однієї із зазначених засад не дає змоги досягти потрібних результатів – розвитку підприємства у довгостроковій перспективі.

2. Орієнтує на вивчення умов, у яких функціонує підприємство. Це дає змогу створювати адекватні цим умовам системи стратегічного управління, що будуть відрізнятися одна від одної залежно від особливостей підприємства та характеристик зовнішнього середовища.

3. Концентрує увагу на необхідності збору та застосування баз стратегічної інформації. Аналіз, інтерпретація та застосування інформації для прийняття стратегічних рішень дає змогу визначити зміст та послідовність дій щодо змін на підприємстві завдяки зменшенню невизначеності ситуації.

4. Дає змогу прогнозувати наслідки рішень, що приймаються, впливаючи на ситуацію шляхом відповідного розподілу ресурсів, встановлення ефективних зв'язків та формування стратегічної поведінки персоналу.

5. Передбачає застосування певних інструментів та методів розвитку підприємств (цілей, «дерева цілей», стратегій, «стратегічного набору»), стратегічних планів, проектів і програм, стратегічного планування та контролю.

Введення терміна «стратегічне управління» у теорію і практику менеджменту дало змогу позначити кордон між поточним і середньостроковим управлінням на рівні виробництва й управлінням на вищому рівні, враховувати зміни в оточенні і динаміку трансформації економічних відносин у конкурентному середовищі.

Провідною ідеєю, що відбиває необхідність використання поряд із тактичним та операційним управлінням ідеології стратегічного управління, є ідея про необхідність перенесення центру уваги вищого керівництва підприємством із внутрішніх проблем, з яким може впоратися середня ланка управління, на проблеми зовнішнього середовища, тобто на ті проблеми, які в майбутньому можуть нести в собі або додаткові можливості, або додаткові загрози. Причиною цього перенесення стало бажання вищого менеджменту мати можливість своєчасно й адекватно реагувати на можливі зміни в зовнішньому середовищі на свою користь.

Термін «стратегічне управління» був введений вжиток на стику 60–70-х рр. Розроблення ідей стратегічного управління здійснено в роботах таких авторів, як Frankenhofs and Granger (1971), Ansoff (1972), Schendel and Hatten (1972), Irwin (1974) та ін. Провідною ідеєю, яка відображає сутність переходу від оперативного управління до стратегічного, є ідея необхідності переносу центра уваги вищого керівництва на зовнішнє середовище, щоб відповідним чином і своєчасно реагувати на зміни, які у ньому відбуваються [7, с. 20].

В умовах російської та вітчизняної дійсності початок розвитку теорії стратегічного управління відноситься до більш пізнього періоду – до кінця 90-х рр. [8; 16; 21].

Можна вказати кілька конструктивних визначень, які були запропоновані авторитетними розробниками теорії стратегічного управління. Шендел і Хаттен розглядали його як «процес визначення та встановлення зв'язку будівельного підприємства з його оточенням, що складається з реалізації обраних цілей та зі спроби досягти бажаного стану відносин з оточенням за допомогою розподілу ресурсів, що дає змогу ефективно й результативно діяти будівельному підприємству та його підрозділам» [22].

За Хіггенсом, «стратегічне управління – це процес управління з метою здійснення місії будівельного підприємства за допомогою управління його взаємодією з оточенням» [23], Пірс і Робінсон визначають стратегічне управління «як набір рішень і дій з формулювання та виконання стратегій, розроблених для того, щоб досягти цілі організації» [24].

Характерні риси системи стратегічного управління будівельного підприємства залежать від взаємодії таких чинників:

- галузевої приналежності;
- розмірів організації (залежно від галузевих особливостей);
- типу виробництва, рівня спеціалізації, концентрації та кооперації;
- характерних рис виробничого потенціалу;
- наявності (відсутності) науково-технічного потенціалу;
- рівня управління;
- рівня кваліфікації персоналу тощо.

Реалізація концепції стратегічного управління будівельними підприємствами можлива лише тоді, коли організація є стратегічно орієнтованою. Стратегічно орієнтована організація – це така організація, в якій персонал має стратегічне мислення, застосовується система стратегічного планування, що дає змогу розробляти та використовувати інтегровану систему стратегічних планів і поточну, повсякденну діяльність, підпорядковану досягненню поставлених стратегічних цілей.

У розумінні російських та вітчизняних учених «стратегічне управління – це таке управління підприємством, яке спирається на людський потенціал як основу організації, орієнтує виробничу діяльність на запити споживачів, гнучко реагує і проводить своєчасні зміни в організації, які відповідають викликам з боку оточення і дають змогу досягати конкурентних переваг, що в сукупності дає можливість підприємству виживати в довгостроковій перспективі, досягаючи при цьому своїх цілей». Іншими словами, стратегічне управління – це таке управління, яке, спираючись на людський потенціал та орієнтуючи свою діяльність на запити споживачів, дає змогу організації виживати в довгостроковій перспективі.

При цьому стратегічне управління можна розглядати як динамічну сукупність п'яти взаємопов'язаних управлінських процесів [7; 8]. Ці процеси логічно впливають один з іншого. Однак існує стійкий зворотний зв'язок і відповідно зворотний вплив кожного процесу на інші та на всю їх сукупність. У цьому полягає важлива особливість структури стратегічного управління. Схематично етапи стратегічного управління зображені на рис. 1.

Однією з ключових ролей будь-якого управління є підтримка балансу взаємодії будівельного підприємства із зовнішнім середовищем.

При цьому воно буде залучено в таких трьох процесах, як:

- отримання ресурсів із зовнішнього середовища (вхід);
- перетворення ресурсів у будівельну продукцію (виробництво);
- передача отриманої будівельної продукції у зовнішнє середовище (вихід).

Управління покликане забезпечувати баланс входу і виходу. Сучасний ринок різко підсилив значення процесу виходу в підтримці цього балансу. Це якраз і відображено в тому, що в структурі стратегічного управління першим етапом є аналіз середовища.

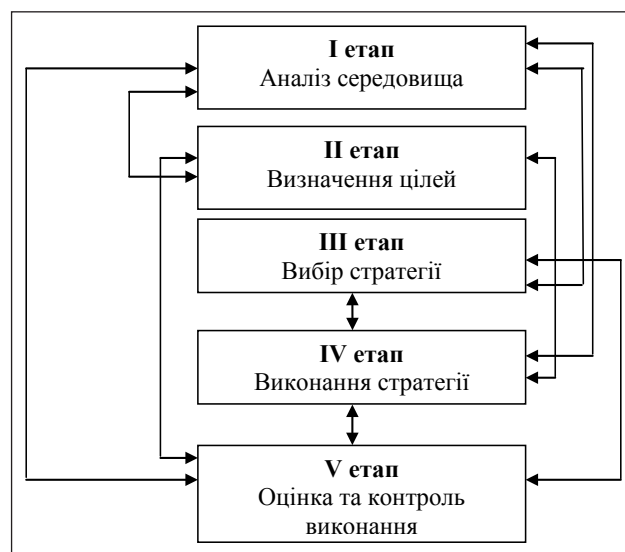

Рис. 1. Етапи стратегічного управління

I етап – усвідомлення необхідності прийняття рішення, тобто інтелектуальна стадія. Аналіз середовища припускає вивчення трьох його складників, таких як макросередовище; безпосереднє оточення; внутрішнє середовище підприємства.

Аналіз зовнішнього середовища (макро- і безпосереднього оточення) спрямоване на те, щоб з'ясувати, на що може розраховувати будівельне підприємство, якщо воно успішно поведе роботу, і які ускладнення його можуть чекати, якщо воно не зуміє вчасно відвернути негативні випадки динамічного оточення.

Аналіз макросередовища включає вивчення впливу економіки, правового регулювання та управління, політичних процесів, природного середовища та ресурсів, соціального та культурного складових суспільства, науково-технічного та технологічного розвитку суспільства, інфраструктури тощо.

Безпосереднє оточення аналізується за такими основними компонентами, як замовники і покупці, постачальники, конкуренти, ринок робочої сили.

Аналіз внутрішнього середовища розкриває ті можливості, той потенціал, на який може розраховувати будівельне підприємство в конкурентній боротьбі у процесі досягнення своїх цілей. Аналіз внутрішнього середовища дає змогу також краще усвідомити цілі підприємства, більш точно сформулювати завдання, тобто визначити зміст і напрями діяльності будівельного підприємства. Винятково важливо завжди пам'ятати, що підприємство не тільки виробляє продукцію для оточення, а й забезпечує можливість існування своїм членам, даючи їм роботу, даючи можливість участі в прибутках, забезпечуючи їх соціальними гарантіями тощо.

Внутрішнє середовище аналізується за такими напрямками, як:

- кадри будівельного підприємства, їх потенціал, кваліфікація, інтереси;
- організація управління;
- виробництво, що включає організаційні, операційні і техніко-технологічні характеристики, наукові дослідження і розробки;
- фінанси будівельного підприємства;
- маркетинг;
- організаційна культура.

II етап – діагностика та структуризація проблеми. Визначення завдань і цілей будівельного підприємства, що розглядається як один з етапів стратегічного управління, зазвичай складається з трьох підетапів, кожен з яких вимагає великої і винятково відповідальної роботи. Перший підетап полягає в постановці завдання, яке в концентрованій формі виражає сенс існування будівельного підприємства, його призначення. Це завдання надає будівельному підприємству оригінальності, наповнює роботу людей особливим змістом.

Після постановки завдань йде підетап визначення довгострокових цілей. І завершується ця частина стратегічного управління підетапом розбиття довгострокових цілей на підцілі і встановленням короткострокових цілей. Постановка завдань і формування цілей будівельного підприємства приводять до того, що стає ясним, для чого функціонує підприємство і до чого воно прагне.

III етап – формування варіантів подальших дій. Вибір стратегії здійснюється після того, як поставлені завдання та визначені цілі. На цьому етапі приймається рішення з приводу того, як, якими засобами будівельне підприємство буде домагатися досягнення цілей. Процес вироблення стратегії по праву вважається серцевиною стратегічного управління. Слід мати на увазі, що визна-

чення стратегії являє собою не складання плану дій. Визначення стратегії – це процес прийняття рішення з приводу того, що робити з кожним окремим напрямом діяльності, як і в якому напрямі розвиватися, яке місце займати на ринку тощо.

IV етап – реалізація рішення. Виконання стратегії полягає в тому, що воно не є процесом її реалізації, а лише створює платформу для реалізації стратегії та досягнення будівельним підприємством поставлених цілей. Дуже часто спостерігаються ситуації, коли будівельні підприємства виявляються не в змозі здійснювати обрану стратегію. Це звичайно пов'язано з тим, що ними або неправильно був проведений аналіз і зроблені неправильні висновки, або з тим, що відбулися непередбачені зміни у зовнішньому середовищі. Однак часто стратегія не виконується ще й тому, що управління не може належним чином залучити наявний у будівельного підприємства потенціал для реалізації стратегії. Особливо це відноситься до використання людського потенціалу.

Основне завдання етапу виконання стратегії полягає в тому, щоб створити необхідні передумови для успішної реалізації стратегії. Таким чином, виконання стратегії зводиться до проведення стратегічних змін на підприємстві, що переводять її в такий стан, в якому організація буде готова до реалізації стратегії.

У разі ж виникнення непередбачених змін в оточенні будівельного підприємства йде етап адаптації вибраної стратегії шляхом зміни її локальних підцілей, встановлюваних з урахуванням стратегічних цілей і змін, що відбулися в навколишньому середовищі.

V етап – контроль за виконанням рішень і оцінка результатів. Оцінка і контроль виконання стратегії є логічно завершальним етапом, здійснюваним у стратегічному управлінні. Цей етап забезпечує стійкий зворотний зв'язок між процесом досягнення цілей і власне цілями, що стоять перед будівельним підприємством.

До основних завдань, що вирішуються у процесі контролю за реалізацією стратегії, можна віднести:

- визначення того, що і за якими показниками перевіряти;
- оцінку стану контрольованого об'єкта відповідно до прийнятих стандартів, нормативів або інших еталонних показників;
- з'ясування причин відхилень, якщо такі розкриваються в результаті проведеної оцінки;
- здійснення коригування, якщо воно необхідне і можливе.

У разі контролю реалізації стратегій ці завдання набувають цілком визначеної специфіки, зумовленої тим, що стратегічний контроль спрямований на з'ясування того, якою мірою реалізація стратегії приводить до досягнення цілей будівельного підприємства. Це принципово відрізняє стратегічний контроль від управлінського або оперативного контролю, оскільки його не цікавить правильність здійснення стратегії або правильність виконання окремих робіт, функцій і операцій. Стратегічний контроль сфокусований на з'ясуванні того, чи можливо надалі реалізувати прийнятну стратегію обраним способом і чи приведе її реалізація до досягнення поставлених цілей. Коригування за результатами стратегічного контролю може стосуватися як реалізованої стратегії, так і цілей будівельного підприємства.

Стратегічний контроль також досліджує, наскільки виправдане використання стратегічного управління для розвитку будівельного підприємства в динамічних умовах ринку.

Перевагами стратегічного мислення, що має першорядне значення, і усвідомленого стратегічного управління (проти-легність вільної імпровізації, інтуїції або бездіяльності) є:

1) забезпечення спрямованості всієї організації будівельного комплексу на ключовий аспект стратегії: «що ми намагаємося робити і чого домагаємося?»;

2) необхідність для менеджерів більш чітко реагувати на зміни, що з'являються, нові можливості і загрозливі тенденції;

3) можливість для менеджерів-стратегів середніх та великих підприємств будівельного комплексу оцінювати альтернативні способи капітальних вкладень і розподілу персоналу, тобто розумно перенести ресурси в стратегічно обґрунтовані і високоєфективні проекти;

4) можливість об'єднати рішення керівників усіх рівнів управління, пов'язаних зі стратегією оновлення діяльності організації будкомплексу;

5) створення середовища, що сприяє активному керівництву і протидії тенденціям, які можуть привести лише до пасивного реагування на зміну ситуації.

Водночас процес прийняття стратегічного рішення має певні особливості:

– складність опису об'єктів аналізу;

– високий рівень невизначеності отримання результатів при реалізації рішень;

– наявність великої кількості змінних;

– критерії рішення наперед чітко не визначені й уточнюються керівником під час їх реалізації;

– велика трудомісткість і тривалість процесу вимагає значних витрат ресурсів і використання висококваліфікованих фахівців.

Висновки. Планування стратегії – вид управлінської діяльності, що вимагає значних зусиль і витрат часу. Головна ж умова ефективного функціонування системи стратегічного планування – це постійна увага до нього з боку вищих керівників, їх уміння довести необхідність планування, залучити до вироблення і реалізації стратегії широке коло співробітників.

Стратегічне управління являє собою по суті одну з функцій управління, яка зводиться до вибору основних цілей діяльності будівельного підприємства та шляхів їх досягнення.

Під час здійснення в нашій країні економічних реформ дії організацій та їх керівників не можуть зводитися до простого реагування на зміни, що відбуваються. Все ширше признається необхідність свідомого управління змінами на основі науково обґрунтованої процедури їх передбачення, регулювання, пристосування до зовнішніх умов, що змінюються. Саме невизначеність чинників зовнішнього середовища і динамічність ринків України зумовлюють сьогодні значну актуальність використання концепції стратегічного управління.

Таким чином, стратегічне управління сьогодні стає все більш актуальним для вітчизняних підприємств, що вступають у конкуренцію між собою і з іноземними корпораціями.

Список використаних джерел:

1. Акофф Р. Планирование будущего корпорации. – М., 1985.
2. Алексеева М.М. Планирование деятельности фирмы. – М.: Финансы и статистика, 1997.
3. Ансофф И. Стратегическое управление. – М.: Экономика, 1989.
4. Ансофф И. Новая корпоративная стратегия. – СПб.: Издательство «Питер», 1999.
5. Афанасьев М.П. Маркетинг: Стратегия и практика фирмы. – М.: Финстат, 1995.
6. Бланк И.А. Инвестиционный менеджмент. – Киев: МП «Йтем» ЛТД, 1995.
7. Боумэн К. Основы стратегического менеджмента: пер. с английского. – М.: Юнити, 1997.
8. Виханский О.С. – Стратегическое управление. – М.: Гардарики, 2003.
9. Виханский О.С., Наумов А.И. – Менеджмент. – М.: Гардарики, 2003.
10. Гусев Ю.В. Стратегия развития предприятия. – СПб.: СПбУЭФ, 1992.
11. Карлофф Б. Деловая стратегия: концепция, содержание, символы. – М., 1991.
12. Кинг У., Клиланд Д. Стратегическое планирование и хозяйственная политика. – М., 1988.
13. Минцберг Г., Альстрэнд Б., Лэмпел Д. Школы стратегий. – СПб.: Питер, 2000.
14. Ноздрева Р.Б., Цыгичко Л.И. Маркетинг: как побеждать на рынке. – М.: Финансы и статистика, 1991.
15. Петров А.Н. Стратегическое планирование развития предприятия. – СПб.: СПбУЭФ, 1993.
16. Райфа Г. Анализ решений. – М.: Наука, 1997.
17. Стерлин А., Тулин П. Стратегическое планирование в промышленных корпорациях США. – М., 1990.
18. Уотерман Р. Фактор обновления. Как сохраняют конкурентоспособность лучшие компании. – М.: Прогресс, 1988.
19. Яровенко СМ., Псарев К.А. Методологические подходы к структурным преобразованиям в капитальном строительстве // Экономика строительства, 1997, № 9.
20. Thompson A.Jr., Strickland A.J. Strategic Management: Concepts and Cases. 3rd ed. Plano, Tex: Business Publications, 1984.
21. Маркетинг: Толковый терминологический словарь-справочник. – М.: «Инфоконт» СП «Медсервис Интернешнл», 1991.
22. Schendel, D.E. Business Policy or Strategic Management A Broader View for an Emerging Discipline / D.E. Schendel, K.J. Hatten. – Academy of Management Proceedings, August 1972.
23. Hiqqins J.M. Organizational Policy and Strategic Management: Text and Cases, 2nd ed. J.M. Hiqqins. — Chicago: The Dryden Press, 1983.
24. Pearce J.A. Strategic Management, 2ed. Homewood, 111: Richard D. Irwin, 1985.
25. Стратегія підприємств. Конспект лекцій для студентів спеціальності 7.050107 «Економіка підприємств» / Укладач: Петешова Т.А. – Северодонецьк: СТИ ім. В. Даля, 2005. – 86 с.
26. Кіндрацька Г. Стратегічний менеджмент: Навч. посібник / Галина Кіндрацька. – К.: Знання, 2006. – 366 с.

Аннотация. Исследована сущность понятия «стратегическое управление» и определены основные этапы стратегического управления строительным предприятием. Такими этапами являются анализ внешней среды, определение целей, выбор стратегии, выполнение стратегии, оценка и контроль выполнения. Рассмотрены характерные черты системы стратегического управления строительного предприятия. В статье проанализированы особенности и преимущества стратегического управления для строительного предприятия.

Ключевые слова: строительное предприятие, стратегия, стратегическое управление, управление, этапы, преимущества, особенности.

Summary. The essence of the "strategic management" concept is investigated and the main stages of construction enterprise strategic management are determined. There are such stages: the analysis of the environment, the definition of objectives, the choice of strategy, the implementation of the strategy, evaluation and control of implementation. The characteristic features of strategic management system of construction enterprise are considered. The article analyzes the features and advantages of strategic management for a construction company.

Key words: construction enterprise, strategy, strategic management, management, stages, advantages, features.

УДК 336.012.23

Корбутяк А. Г.

*кандидат економічних наук,
доцент кафедри публічних, корпоративних
фінансів та фінансового посередництва
Чернівецького національного університету
імені Юрія Федьковича*

Бута М. М.

*студент
Чернівецького національного університету
імені Юрія Федьковича*

Korbutyak A. G.

*PhD, Assistant Professor
Assistant Professor of Department of Public,
Corporate Finance and Financial Intermediation
Chernivtsi National University after Y. Fedkovych*

Buta M. M.

*Student
Chernivtsi National University after Y. Fedkovych*

ПІДХОДИ ДО ТРАКТУВАННЯ ПОНЯТТЯ «ФІНАНСОВИЙ СТАН ПІДПРИЄМСТВА»

APPROACHES TO TRACKING CONCEPT "FINANCIAL STATE OF THE ENTERPRISE"

Анотація. Проведено дослідження трактування фінансового стану підприємства. Зокрема, розглянуті основні спільні і відмінні риси щодо визначення сутності категорії «фінансовий стан підприємства» багатьох економістів, як вітчизняних, так і зарубіжних, оскільки у сучасній економічній науці немає усталеної думки щодо трактування цього поняття. Також було виявлено, що більшість науковців розглядає фінансовий стан із позицій, представлених у методиці інтегральної оцінки інвестиційної привабливості підприємств і організацій. Це визначення не зовсім точно відображає зміст поняття «фінансовий стан», оскільки воно не може бути результатом взаємодії певних фінансових відносин, від яких залежить фінансова спроможність підприємства щодо забезпечення своєї поточної діяльності, подальшого розвитку, погашення лише короткострокових чи і довгострокових зобов'язань, а по-друге, основою цього поняття повинна бути не комплексність, а реальна можливість як забезпечення свого розвитку, так і погашення певних зобов'язань. Більш обґрунтованим визначенням порівняно із цим є трактування тих авторів, що підкреслюють відображення у понятті «фінансовий стан» якісної сторони виробничої і фінансової діяльності, хоча й з деякими відмінностями. На основі аналізу трактування поняття «фінансовий стан підприємства» в наукових економічних дослідженнях і визначення основних положень цього поняття окремо було визначено концептуальні основи фінансового стану і дане обґрунтоване авторське визначення.

Ключові слова: фінансовий стан підприємства, економічний стан підприємства, оцінка фінансового стану підприємства.

Постановка проблеми. Розвиток ринкових відносин в Україні приводить до відповідальності та самостійності підприємств й інших суб'єктів ринку у розробленні та ухваленні управлінських рішень. Їх ефективність зна-

чною мірою залежить від об'єктивності, своєчасної та всебічної оцінки фінансового стану підприємства загалом та інтегральної оцінки зокрема. Віддаючи належне науковим працям учених, які досліджували питання визначення